

УДК 37.07:005.33/615.8(7/8)

DOI <https://doi.org/10.32782/health-2023.4.43>

УПРАВЛІНСЬКІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ ФІЗИЧНИХ ТЕРАПЕВТІВ: ДОСВІД США

Ткачук Олена Геннадіївна,

кандидат педагогічних наук,

в.о. завідувача кафедри здоров'я людини та фізичного виховання
Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля

ORCID: 0000-0001-6164-0624

Чепурна Наталя Олександрівна,

аспірантка

Інституту вищої освіти Національної академії педагогічних наук України

ORCID: 0000-0002-9470-0539

Практичне становлення законодавчої реабілітаційної сфери в Україні є важливим аспектом, урахувавши недостатність кадрового потенціалу в довоєнний період і його загострення в умовах сьогодення. Підготовка фізичних терапевтів, зокрема закладами вищої освіти нашої країни, має максимально враховувати формажорні впливи у цьому процесі (пандемія коронавірусної інфекції, повномасштабне вторгнення тощо) і, відповідно, забезпечувати всі потреби суспільства в реабілітації, урахувавши при цьому законодавчі зміни на національному та інституційному рівнях. Тому досвід США є одним із чинників, який може спростити нам юридичну процедуру становлення цієї сфери в нашій країні, з одного боку, а з іншого – забезпечує професійний досвід роботи фізичних терапевтів і особливостей їх підготовки.

Мета статті: проаналізувати управлінські аспекти професійної діяльності фізичних терапевтів у США на прикладі штату Міссісіпі; дослідити законодавчу базу сфери реабілітації та розкрити понятійно-термінологічний апарат реабілітаційної сфери у США на прикладі штату Міссісіпі.

Методи дослідження. Під час написання статті використано методи аналізу, порівняння, обробки та систематизації знайденої інформації щодо юридичних аспектів професійної діяльності та особливостей підготовки фізичних терапевтів у штаті Міссісіпі, США. Там уперше виявили деталізований, логічний, систематичний підхід у структурі реабілітаційного процесу, що, на нашу думку, спрощує роботу цих фахівців. А також звернули увагу на управлінські аспекти контролю діяльності фізичних терапевтів (наприклад, передбачена фінансова система винагород та штрафів за професійну та наукову діяльність фахівців реабілітаційної сфери у вигляді а State Board of Physical Therapy).

Основні результати дослідження. Аналізуючи нормативно-правову базу реабілітаційної сфери США на прикладі штату Міссісіпі, ми виявили таке: значущість клінічної підготовки для фізичних терапевтів під час навчання, що, на нашу думку, забезпечує формування практичних фахових компетентностей (наприклад, за рахунок великої кількості годин, передбачених на клінічну практику) в подальшій професійній діяльності цих фахівців; наявність відповідної фахової освіти з метою отримання ліцензії на професійну діяльність; безперервність професійної освіти різними шляхами (неформальна освіта і професійний розвиток за підтримки АРТА, обмін інформацією тощо), а також фінансовий складник (є можливість брати участь у різних проектах, які фінансово винагороджуються), що забезпечує додаткову мотивацію до подальшої професійної діяльності. Отже, вивчення законодавчої бази реабілітаційної сфери США на прикладі штату Міссісіпі дає змогу впроваджувати певні аспекти підготовки фізичних терапевтів у правовому полі і в нашій країні. Одним із таких прикладів може бути збільшення кількості годин на клінічну практику для майбутніх спеціалістів на інституційному рівні (Тернопільський національний медичний університет ім. І.Я. Горбачевського, Львівський державний університет фізичної культури ім. В. Боберського, Національний університет фізичного виховання і спорту України тощо). Урахувавши повномасштабне вторгнення в нашу країну, практична підготовка фізичних терапевтів є надзвичайно актуальною, і майбутні фізичні терапевти сьогодні мають бути універсалами-практиками, здатними працювати в надскладних українських реаліях.

Висновки. Проаналізувавши управлінські аспекти професійної діяльності фізичних терапевтів у США можемо констатувати, що фізіотерапевти та асистенти фізіотерапевтів, штатом проживання яких є Міссісіпі, зобов'язані мати ліцензію, яка дає можливість надавати послуги фізіотерапії у цьому штаті. Дослідження законодавчої бази сфери реабілітації у США на прикладі штату Міссісіпі дає змогу зрозуміти чітку структурованість реабілітаційного процесу в цій країні, що, на нашу думку, безпосередньо впливає на якість реабілітаційної допомоги пацієнтам. А також простежуємо сфокусованість управлінських аспектів реабілітаційної сфери США, що, з одного боку, у правовому полі професійно захищає фізичних терапевтів, а з іншого – надає розуміння алгоритму роботи фахівцям реабілітаційної сфери під час складання програм реабілітації для пацієнтів.

Окрім того, розкриття понятійно-термінологічного апарату реабілітаційної сфери на прикладі штату

Missicini, a same: «фізичний терапевт», «асистент фізичного терапевта», «пряме спостереження на місці», «право займатися практикою», «ліцензіат», на нашу думку, безпосередньо впливає на розуміння професійних обов'язків цих фахівців у ланцюзі реабілітаційного процесу.

Ключові слова: фізичний терапевт, підготовка фізичних терапевтів, професійна діяльність фізичних терапевтів, управлінські аспекти реабілітаційної сфери.

Olena Tkachuk, Natalia Shepurna. Management aspects of the training of physical therapists—us experience

The practical formation of the legislative rehabilitation sphere in Ukraine is an important aspect namely, the lack of personnel potential in the pre-war period and its aggravation in today's conditions. Training of physical therapists by educational institutions of our country should take maximum account of «force majeure» influences in this process (a pandemic of a coronavirus infection, a full-scale invasion, etc) and, accordingly, provide all the needs of society in rehabilitation, taking into account legislative changes at the national and institutional levels. Therefore, the US experience is one of the factors which can simplify the legal procedure for establishing this area in our country on the one hand, and on the other hand, it also provides professional experience of the work of physical therapists and the peculiarities of their training.

The purpose of the article: to analyze the management aspects of the professional activity of physical therapists in the USA on the example of the state of Mississippi; to investigate the legislative framework of the field of rehabilitation and to reveal the conceptual and terminological apparatus of the field of rehabilitation in the USA on the example of the state of Mississippi.

Research methods. When writing the article, we used the method of analysis, comparison, processing and systematization of found information regarding legal aspects of professional activity and features of physical therapist training in the state of Mississippi, USA. Where a detailed, logical, systematic approach to the structure of the rehabilitation process was discovered for the first time, which, in our opinion, simplifies the work of these specialists. And they also found managerial aspects of controlling the activities of physical therapists (for example, a financial system of rewards and fines for professional and scientific activity is provided physical therapists in a State Board of Physical Therapy).

The main results of the study. Analyzing the legal framework of the rehabilitation sphere of the USA, on the example of the state of Mississippi, we found the following: the importance of clinical training for physical therapists during training, which, in our opinion, ensures the formation of practical professional competences, availability of appropriate professional education for the purpose of obtaining a license for professional activity; continuity of professional education in different ways (non-formal education, and professional development with the support of APTA, exchange of information, etc).

Conclusions. Having analyzed the management aspects of the professional activity of physical therapists in the USA we can state, that physiotherapists and physiotherapist assistants, whose state of residence is Mississippi, Arizona, Colorado, etc. are required to have Compact Privileges, which enable medical practitioners to provide physical therapy services in these states. Study of the legislative framework of the field of rehabilitation in the USA, the state of Mississippi allows us to understand the clear structure of the rehabilitation process in this country, which, in our opinion, directly affects the quality of rehabilitation care for patients and focuses on management aspects of the rehabilitation field, with the aim of practical introduction of best practices into the domestic rehabilitation system. The conceptual and terminological apparatus of the rehabilitation sphere is disclosed spheres on the example of the state of Mississippi, namely: physical therapist», «assistant physical therapist», «direct observation on the spot», «the right to practice», «licensee».

Key words: physical therapist, training of physical therapists, professional activity of physical therapists, management aspects of the rehabilitation sphere.

Вступ. Пандемія коронавірусної інфекції, повномасштабне вторгнення з боку Російської Федерації в нашу країну значно підвищили попит на реабілітаційні послуги серед населення. Різноманіття нозологічних хвороб (від коронавірусної інфекції до мінно-вибухових травм, утрат кінцівок, черепно-мозкових травм тощо) створює для фахівців реабілітаційної сфери нові виклики, а саме: необхідність одночасної реабілітації великої кількості і військових, і цивільних людей, а також дітей; відсутність професійного досвіду у фахівців реабілітаційної сфери при різних патологіях; відсутність реабілітаційних протоколів при низці нозологічних хвороб та відсутність набуття фахових компетентностей у фізичних терапевтів при патологіях, що зустрічаються безпосередньо на

полі бою (наприклад, «траншейна стопа»), а також недостатнє кадрове забезпечення фахівців реабілітаційної сфери безпосередньо в закладах медичного профілю. Під час практичного становлення реабілітаційної системи на законодавчому рівні зокрема для нашої країни є важливим закордонний досвід. На думку В.С. Пюрко, Т.С. Христова, О.Є. Пюрко [2, с. 78], компетентнісний підхід до підготовки фізичних терапевтів «надає можливість визначити ступінь готовності здобувачів вищої освіти до цілеспрямованої професійної діяльності, їх взаємодії з навколишнім середовищем, поведінки в умовах сучасних викликів». Погоджуємося з думкою авторів і вважаємо, що компетентнісний підхід до професійної підготовки фізичних терапевтів є одним з інструментів забезпечення фор-

мування висококваліфікованих фахівців. Також важливим складником є і психологічний стан майбутніх фахівців реабілітаційної сфери зокрема, і на думку Л.М. Карамушка, Т.М. Канівець [1, с. 217], студенти мають недостатній рівень знань щодо майбутньої професії, недостатній рівень психологічної готовності до здійснення професійної кар'єри та низький рівень розвитку лідерських якостей. І в умовах сьогодення заклади вищої освіти (далі – ЗВО) змушені досить швидко вносити зміни в освітні компоненти щодо підготовки фізичних терапевтів, урахуваючи сучасні потреби. Цього року відповідно до Постанови КМУ № 708 від 11.07.2023 «Про державне замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних, робітничих кадрів, на підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів у 2023 році» [3], згідно з якою збільшено обсяг державного замовлення на навчання спеціальності 227 «Терапія та реабілітація» із 60 до 490 місць для підготовки фізичних терапевтів, ерготерапевтів у восьми медичних університетах, що підпорядковані МОЗ України, а також збільшення державного замовлення за спеціальністю 227 «Терапія та реабілітація» із 460 до 760 осіб для підготовки асистентів фізичних терапевтів та асистентів ерготерапевтів для закладів вищої освіти, що перебувають у підпорядкуванні МОН України. У майбутньому це має зменшити недостатність фізичних терапевтів зокрема та вивести становлення реабілітаційної сфери і в практичному, і в нормативно-правовому полі на рівень, наблизений до європейського. Саме тому закордонний досвід і підготовки, і роботи фахівців реабілітаційної сфери для нас є важливим. Починаючи з 2014 р. під час проведення АТО/ООС у рамках співпраці між Україною та НАТО реалізується проєкт Психологічної реабілітації для колишніх учасників АТО/ООС, зокрема для військовослужбовців Державної прикордонної служби України. Із 2016 р. реалізується проєкт Медичної реабілітації, у межах якого 30 поранених військовослужбовців взяли участь у Всесвітніх іграх нескорених у 2017 р., та передано реабілітаційне обладнання світової якості для Львова, Харкова, Нових Санжар [4]. Окрім того, у червні 2018 р. за підтримки НАТО на базі Вінницького медичного університету проходив освітній курс із медичної реабілітації у рамках програми «Система реабілітації у США та шляхи реформування в Україні: від підготовки фахівців до практичної реалізації», на якому американські фахівці демонстрували основні принципи роботи мультидисциплінарної реабілітаційної команди.

Аналізуючи нормативно-правову базу підготовки фізичних терапевтів у США, зазначаємо, що в кожному штаті передбачено свої процедури ліцензування фізичних терапевтів. Для того щоб спеціалісти мали можливість працювати в інших штатах, у Північній частині Америки спрощено процедуру роботи фізичного терапевта відповідно до The Physical Therapy Compact Commission (адаптовано до української лінгвістики – Комісія з питань фізичної терапії (PT Compact)) від 19 вересня 2019 р. для штатів Аризона, Колорадо, Айова, Кентуккі, Луїзіана, Міссісіпі, Міссурі, Небраска, Нью-Гемпшир, Північна Кароліна, Північна Дакота, Орегон, Теннессі, Техас і Юта, згідно з яким є можливість провадити професійну практику для фізичних терапевтів у вищевказаних штатах (The Physical Therapy Compact Commission (PT Compact) [5].

Ми проаналізували законодавчу базу реабілітаційної сфери у штаті Міссісіпі, де в Mississippi Physical Therapy Practice Law (Закон про практику фізичної терапії в Міссісіпі, далі – Закон) [6] одним із перших звертає на себе увагу взаємозамінність слів(а) «Physical therapy» or «physiotherapy» (фізична терапія, фізіотерапія), та є наявність таких визначень:

«Physical therapist» [6] (фізичний терапевт) – це особа, яка має ліцензію у цьому штаті на практику з фізичної терапії і чия ліцензія має належний статус, або особа, яка має «привілейовану практику»;

«Physical therapist assistant» [6] (асистент фізичного терапевта) – це медичний працівник, який допомагає фізіотерапевту в проведенні фізіотерапевтичних процедур під безпосереднім наглядом фізіотерапевта на місці. Такий підхід структурує і розмежує професійні обов'язки майбутніх фахівців. У правовому полі нашої країни вищевказані визначення відсутні, а в Стандарті вищої освіти для першого (бакалаврського) рівня спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія» зафіксовано рекомендовані фахові первинні посади для випускників – 3226 Асистент фізичного терапевта [7] і в Стандарті вищої освіти для другого (магістерського) рівня спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія» зазначено професійну кваліфікацію спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія», спеціалізації 227.1 Фізична терапія – Фізичний терапевт [8], а також наявні кваліфікаційні обов'язки для фізичних терапевтів та асистентів фізичних терапевтів (відповідно до Наказу МОЗ України № 1171 від 07.11.2016 «Про внесення змін до Довідника кваліфікацій-

них характеристик професій працівників. Випуск 78. Охорона здоров'я») [9]. Що також, на нашу думку, дає змогу структурувати професійну діяльність цих фахівців у реабілітаційному процесі.

Окрім того, у Законі штату Міссісіпі зазначено професійні аспекти роботи фізичних терапевтів:

«Direct on-sitesupervision» [6] («Пряме спостереження на місці») – де акцентується увага на нагляді за пацієнтом/ами ліцензованим фізичним терапевтом через певні проміжки часу.

«Privilege to practice» [6] («Право займатися практикою») – означає наявність дозволу на проведення практики у фізичного терапевта у цьому штаті за наявності відповідної освіти (Physical Therapy Licensure Compact (Угода про Ліцензування фізичної терапії)).

«Licensee» [6] («Ліцензіат») – означає особу, якій видано ліцензію на практику фізичної терапії у штаті. Така деталізованість у структурі реабілітаційного процесу, на нашу думку, забезпечує надання якісних реабілітаційних послуг для пацієнтів.

Також окрема увага у цьому Законі [6] наголошується і на проходженні клінічної практики майбутніми фахівцями ще під час навчання під безпосереднім наглядом фізичного терапевта. В Україні такий аспект зафіксовано лише в 2022 р. у Стандарті вищої освіти для другого (магістерського) рівня спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія», де кожен ЗВО має забезпечити кадрову одиницю – координатор клінічного навчання. Це особа, яка має бути «фізичним терапевтом, штатним науково-педагогічним працівником, відповідальним за компонент клінічного навчання академічної програми» [8]. Поступовий рух до світових тенденцій у законодавчій реабілітаційній базі нашої країни забезпечує формування майбутніх фізичних терапевтів, здатних працювати в будь-якій країні.

Окремо відзначимо, де саме можуть працювати фізичні терапевти [6]: the United States Armed Services, United States Public Health Service, Veterans Administration or other federal agency (у Збройних силах штатів, Службі охорони здоров'я США, в Адміністрації у справах ветеранів або іншому федеральному агентстві). У наших сьогоденних реаліях одним із важливих аспектів є робота в закладах військово-медичного профілю. І в правовому полі нашої країни поки що відсутній нормативний аспект як роботи фізичних терапевтів, так і особливостей їхньої підготовки з урахуванням проведення бойових дій. Для вітчизняних ЗВО виникає необхідність додавання «військового компоненту» під час прохо-

дження клінічної практики майбутніми фахівцями, що є достатньо складним в умовах війни, але в майбутньому цей практичний досвід буде цінною інформацією, яку запозичатимуть у нас інші країни.

У штаті Міссісіпі відповідно до Закону передбачено створення а State Board of Physical Therapy [6] (Державна рада з фізичної терапії), яка складається із семи членів, призначених Сенатом. Чотири члени мають бути фізичними терапевтами, один – асистент фізичного терапевта, один – лікар, кожен з яких має мати відповідну ліцензію на практику. І одна особа є споживачем охорони здоров'я та не пов'язана професійно з охороною здоров'я. Рада забезпечує своєчасне орієнтування та навчання нових фахівців, процедури ліцензування, визначає кваліфікацію претендентів на отримання ліцензії на практику, видавати, продовжувати, відмовляти, призупиняти або скасовувати ліцензії на практику, забезпечує проведення іспиту для фізичних терапевтів та асистентів фізичних терапевтів, має встановити механізми оцінки безперервної професійної компетентності фізичних терапевтів та асистентів фізичних терапевтів і встановлювати критерії безперервної освіти, а також регулює фінансову оплату цим фахівцям (встановлює розміри премій, та передбачено систему штрафів). Аналізуючи законодавчу базу реабілітаційної сфери штату Міссісіпі, ми бачимо такі управлінські аспекти реабілітаційної сфери:

- чіткість та структурованість практичної роботи фізичних терапевтів («Direct on-sitesupervision»);
- наявність відповідної освіти для отримання ліцензії;
- важливість проходження клінічної практики під час навчання;
- наявність регуляторного органу – State Board of Physical Therapy, який забезпечує моніторинг професійної діяльності фізичних терапевтів.

На нашу думку, такий підхід забезпечує формування висококваліфікованого фахівця своєї справи, здатного якісно провадити свою професійну діяльність у правовому полі.

Для полегшення роботи фахівцям реабілітаційної сфери у США існує Американська асоціація фізіотерапії (APTA), діяльність якої також пов'язана з безперервною професійною освітою фізичних терапевтів і місією якої є створення спільної культури досконалості для покращення здоров'я суспільства [10].

Основними цінностями АРТА є:

- прагнення до досконалості у фізичній терапії;
- лідерство, яке породжує інновації, гнучкість і креативність;
- повага до різноманітних точок зору за дотримання високих стандартів;
- співпраця та спільна відповідальність за просування передового досвіду та результатів у фізичній терапії;
- відкритість, обговорення, залучення усіх зацікавлених сторін під час прийняття рішень.

Такий підхід, на нашу думку допомагає фізичним терапевтам підтримувати постійний професійний розвиток, покращувати комунікацію в різних штатах США між усіма дотичними до реабілітаційної сфери. Окрім того, АРТА займається і розвитком лідерських навичок, зокрема у викладачів фізичної терапії. Із цією метою асоціація має Leadership Academy (ALA) – Академію лідерства, яка є одним з інструментів навчання та формування лідерських якостей серед учасників реабілітаційної сфери. Академія лідерства АСАРТ [11] забезпечує не лише професійний розвиток людини як фахівця своєї справи, а й покращує/формує/розвиває особистісні якості (здатність до командної роботи, здатність виконувати різні соціальні ролі в командній роботі тощо).

Також АРТА розширює і просуває освітні дослідження, інноваційні моделі клінічної освіти, співпрацює з різними медичними закладами, вдосконалює навчальні програми з фізичної терапії. На нашу думку, такий комплексний підхід у реабілітаційній сфері на національному рівні забезпечує формування сучасного практикоорієнтованого фахівця своєї справи, спрощує процедуру працевлаштування між штатами та забезпечує командний підхід до роботи з пацієнтами.

Аналізуючи управлінські аспекти реабілітаційної сфери США на прикладі штату Міссісіпі, зазначаємо важливість діяльності State Board of Physical Therapy (Державна рада з фізичної терапії), яка здійснює правову регуляторну професійну діяльність фізичних терапевтів, що, з одного боку, на нашу думку, тримає к «тонусі» фізичних терапевтів, а з іншого – забезпечує чіткість, послідовність та якість надання реабілітаційних послуг населенню. Діяльність цього органу, на нашу думку, є своєрідним «провідником» у подальшій професійній роботі для майбутніх фізичних терапевтів. Адже ще під час навчання, а саме під час проходження клінічної практики, студенти мають змогу бачити всі аспекти роботи

вже діючих фізичних терапевтів: робота в мультидисциплінарній команді під час складання реабілітаційного протоколу для пацієнта/ів, коригування цих протоколів тощо. На допомогу діяльності State Board of Physical Therapy існує неурядова організація – Американська асоціація фізіотерапії (АРТА), яка також опікується усіма ланцюгами реабілітаційного процесу у США та носить рекомендаційний характер безпосередньо під час роботи з фізичними терапевтами. Наприклад, просуває новітні дослідження у сфері реабілітації та рекомендує їх до використання в практичній діяльності фахівців або сприяє розвитку лідерських якостей у викладачів фізичної терапії з метою підвищення якості навчального процесу серед майбутніх фахівців. Структурованість, чіткість та логічна послідовність у правовому полі реабілітаційної сфери США, зокрема на прикладі штату Міссісіпі, забезпечує якість надання реабілітаційних послуг фізичними терапевтами, підготовки висококваліфікованих фахівців цієї сфери, а також сприяє позитивному психологічному середовищу під час роботи в мультидисциплінарній команді.

На нашу думку, такий підхід у нормативно-правовому аспекті реабілітаційної сфери, а саме структурованість, чіткість, логічність, послідовність під час надання реабілітаційних послуг, ми маємо перейняти і під час становлення вітчизняної системи реабілітації. Це дасть змогу здійснювати підготовку вже практикоорієнтованих фахівців, здатних працювати в будь-якій країні світу. У подальшому вбачаємо необхідність теоретичного дослідження законодавчих аспектів реабілітаційної системи США в інших штатах із метою впровадження кращих практик у нашій країні. А також подальше становлення нормативно-правової бази нашої країни на національному та інституційному рівнях з урахування сучасних реалій та можливості поділитися з країнами Європи і США власним досвідом у реабілітаційній системі.

Висновки. У США, у штаті Міссісіпі, є Державна рада з фізичної терапії, яка здійснює нагляд за безперервністю професійної освіти фізичних терапевтів, за процедурою ліцензування цих фахівців, що спрощує, на нашу думку, моніторинг професійної діяльності фахівців реабілітаційної сфери.

Діяльність Академії лідерства і Американської асоціації фізіотерапії допомагає розвивати у фізичних терапевтів лідерські якості (здатність до командної роботи, самостійність під час при-

йняття рішень тощо), просувати дослідження у реабілітаційній сфері, сприяє покращенню клінічної освіти майбутніх фізичних терапевтів. На нашу думку, максимальна всеохопленість у США в реабілітаційній сфері забезпечує якість надання реабілітаційних послуг для населення та спрощує

доступність до них. Запозичення нормативно-правового досвіду становлення реабілітаційної сфери у США дасть змогу спростити впровадження законодавчої бази, зокрема під час підготовки фізичних терапевтів, на національному та інституційному рівнях у нашій державі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Карамушка Л.М., Канівець Т.М. Психологічна готовність студентів до здійснення майбутньої професійної кар'єри: зміст, структура, рівень і чинники. *Правничий вісник Університету «Крок»*. 2013. Вип. 16. С. 211–219. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis>
2. Пюрко В.Є., Христова Т.Є., Пюрко О.Є. Євроінтеграційна компонента професійної підготовки фахівців з фізичної терапії та ерготерапії в українських реаліях освітнього процесу. *Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2022. Т. 2, 5:75–81. URL: https://chasopys.ps.npu.kiev.ua/archive/spec_2022/part_2/14.pdf
3. Постанова КМУ № 708 від 11.07.2023 «Про державне замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних, робітничих кадрів, на підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів у 2023 році». URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro->
4. Допомога НАТО Україні. Стислий огляд. URL: <https://www.ispc.org.ua/wp>
5. The Physical Therapy Compact Commission (PT Compact). URL: <https://www.ispc.org.ua/wp>
6. Mississippi Physical Therapy Practice Law. URL: <https://www.msbt.ms.gov/secure/pdf/MississippiPTBoardStatutes-Westlaw.pdf>
7. Стандарт вищої освіти для першого (бакалаврського) рівня спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha>
8. Стандарт вищої освіти для другого (магістерського) рівня спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія». URL: <https://mon.gov.ua/storage>
9. Наказ МОЗ України № 1171 від 07.11.2016 «Про внесення змін до Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників. Випуск 78. Охорона здоров'я». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1171282->
10. Американська асоціація фізіотерапії (APTA). URL: <https://world.physio/uk/membership/us>
11. LeadershipAcademy (ALA) URL: <https://acapt.org/resources/leadership>

REFERENCES

1. Karamushka L., Kanivets T. Psychological readiness of students to pursue a future professional career: content, structure, level and factors. [Psychological readiness of students to pursue a future professional career: content, structure, level and factors]. *PravnychivisnykUniversytetu «Krok»*. 2013. Vyp. 16. S. 211–219.
2. Piurko V., Khrystova T., Piurko O. Yevrointehratsiinakomponentaprofesiinoipidhotovkyfakhivtsiv z fizychnoiterapiiaerhoterapii v ukrainskykhrealiiahosvitnohoprotsesu. [The European integration component of the professional training of specialists in physical therapy and occupational therapy in the Ukrainian realities of the educational process]. *Naukovyichasopys NPU im.M.P. Drahomanova Pedagogichni nauky: realii ta perspektyvy*. 2022. T. 2. № 5. S. 75–81.
3. Postanova KМУ № 708 vid 11.07.2023 r. «Proderzhavnezamovlennianapidhotovkufakhivtsiv, naukovykh, naukovopedahohichnykh, robitnychykhkadriv, napidvyschenniakvalifikatsiitaperepidhotovkukadriv u 2023 rotsi» URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-derzhavne-zamovlennia-na-pidhotovku-fakhivtsiv-naukovykh-naukovopedahohichnykh-ta-robitnychykh-kadriv-na>
4. Dopomoha NATO Ukraini. Styslyiohliad. URL: https://www.ispc.org.ua/wp-content/uploads/2018/11/NATO_support_UA_2018.pdf
5. The Physical Therapy Compact Commission (PT Compact). URL: https://www.ispc.org.ua/wp-content/uploads/2018/11/NATO_support_UA_2018.pdf
6. Mississippi Physical Therapy Practice Law. URL: <https://www.msbt.ms.gov/secure/pdf/MississippiPTBoardStatutes-Westlaw.pdf>
7. Standartvyshchoiosvitydliapershoho (bakalavrskoho) rivniaspetsialnosti 227 Fizychnaterapiia, erhoterapiia. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2022/Standarty.Vyshchoyi.Osvity/Zatverdzeni.Standarty/01/31/227-Fiz.terap.erhoterap-bak.31.01.22.pdf>
8. Standartivyshchoiosvitydliadruhoho (mahisterskoho) rivniaspetsialnosti 227 Fizychnaterapiia, erhoterapiia. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2022/09/06/227.Fizychna.terapiya.erhoterapiya.Mahistr-791-05.09.2022.pdf>
9. Nakaz MOZ Ukrainy № 1171 vid 07.11.2016 r ProvnesezzmindoDovidnykakvalifikatsiinykhkarakterystykprofesiipratsivnykiv. Vypusk 78. Okhoronazdorovia. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1171282-16#:~:text>
10. American Physical Therapy Association (APTA). URL: <https://world.physio/uk/membership/us>
11. Leadership Academy (ALA). URL: <https://acapt.org/resources/leadership-development>